

പതിനാലാം കേരള നിയമസഭ
പതിനഞ്ചാം സമ്മേളനം

നക്ഷത്ര ചിഹ്നമിട്ട ചോദ്യം നം.*272

19/ 06/ 2019- ൽ മറുപടിയ്ക്ക്

ജൈവ കാർഷികോല്പന്നങ്ങൾക്ക് സർട്ടിഫിക്കേഷനും ബ്രാൻഡിംഗും

ചോദ്യം

ഉത്തരം

ശ്രീ.കെ.ഡി. പ്രസേനൻ
ശ്രീ. സി.കെ.ശശീന്ദ്രൻ
ശ്രീ. സജി ചെറിയാൻ
ശ്രീ.കാരാട്ട് റസാഖ്

ശ്രീ. വി.എസ്.സുനിൽ കുമാർ
(കൃഷി വകുപ്പ് മന്ത്രി)

(എ) ജൈവകാർഷിക നയത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ സംസ്ഥാനത്ത് കാർഷികോല്പാദനമേഖലയിൽ ഗുണപരമായ മാറ്റങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുകയെന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ മണ്ണിലും കുടിവെള്ളത്തിലും ദോഷഫലമുളവാക്കുന്ന കളനാശിനികൾക്ക് സമ്പൂർണ്ണ നിരോധനം ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടോ; രാസകീടനാശിനികളുടെ ഉപയോഗത്തിൽ നിയന്ത്രണം ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടോ;

(എ) ജൈവ കാർഷിക നയത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ സംസ്ഥാനത്ത് കാർഷികോല്പാദന മേഖലയിൽ ഗുണപരമായ മാറ്റങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുകയെന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ മണ്ണിലും കുടിവെള്ളത്തിലും ദോഷഫലമുളവാക്കുന്ന നാല് കളനാശിനികൾ സമ്പൂർണ്ണമായി കേരളത്തിൽ നിരോധിച്ചു. തുടർന്ന് 2-4 ഡി, ഗ്ലൈഫോസേറ്റ് എന്നീ രണ്ട് കള നാശിനികളുടെ വിൽപനയും ഉപയോഗവും അവശ്യഘട്ടങ്ങളിൽ കൃഷി ഓഫീസറുടെ കുറിപ്പടിയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ മാത്രമായി പരിമിതപ്പെടുത്തി. കളനാശിനികളിൽ തന്നെ ഗ്ലൈഫോസേറ്റിന്റെ ഉപയോഗം ക്രമാതീതമായി വർദ്ധിച്ച സാഹചര്യത്തിലും തേയിലത്തോട്ടങ്ങളിലും കൃഷിയിടമല്ലാത്ത സ്ഥലങ്ങളിലും നിയന്ത്രിതമായി ഉപയോഗിക്കേണ്ട ഗ്ലൈഫോസേറ്റ് നെൽപ്പാടങ്ങളിലും മറ്റ് ജലാശയങ്ങളിലും ശുപാർശ ചെയ്യാത്ത വിളകൾ കൃഷി ചെയ്യുന്ന സ്ഥലങ്ങളിലും അശാസ്ത്രീയവും വിവേചനരഹിതവുമായി ഉപയോഗിക്കുന്നത് ശ്രദ്ധയിൽപ്പെടുത്തിനെ തുടർന്ന് 02/ 02/ 2019-ൽ ഗ്ലൈഫോസേറ്റ് നിരോധിക്കുകയുണ്ടായി. കളനാശിനികളും കീടനാശിനികളും സ്ഥിരമായി

നിരോധിക്കാനുള്ള അധികാരം കേന്ദ്ര സർക്കാരിന് മാത്രമാണ്. താൽക്കാലിക നിരോധനം ഏർപ്പെടുത്താൻ മാത്രമെ സംസ്ഥാന സർക്കാരിന് അധികാരമുള്ളൂ എന്നതിനാലാണ് 60 ദിവസത്തേക്ക് നിരോധനം ഏർപ്പെടുത്തിയത്. തുടർന്ന് ഇത് സംബന്ധിച്ച് കേരള കാർഷിക സർവ്വകലാശാല വിദഗ്ദരുടെ പഠന റിപ്പോർട്ട് ഡയറക്ടറിന് നൽകിയിട്ടുണ്ട്. ജന്തു ജീവജാലങ്ങൾക്കും, ആവാസവ്യവസ്ഥയ്ക്കും, മണ്ണിനും, ജലത്തിനും ഗുരുതരമായ ദോഷഫലങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുമെന്നും, മനുഷ്യർക്ക് ക്യാൻസർ ഉൾപ്പെടെയുള്ള മാരക രോഗങ്ങൾക്ക് ഗ്ലൈഫോസേറ്റിന്റെ ഉപയോഗം കാരണമാകുമെന്ന് ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചതിന്റെ വെളിച്ചത്തിൽ കേരളത്തെ സമ്പൂർണ്ണ ജൈവ സംസ്ഥാനമാക്കി മാറ്റുന്നതിനുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ ശക്തമാക്കുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി ഗ്ലൈഫോസേറ്റും ഗ്ലൈഫോസൈറ്റ് അടങ്ങിയ കളനാശിനികളും സംസ്ഥാനത്തിനകത്ത് വിൽപന നടത്തുന്നതിന് നൽകിയിട്ടുള്ള ലൈസൻസുകൾ 24/05/2019 മുതൽ റദ്ദ് ചെയ്ത് ഉത്തരവായിട്ടുണ്ട്. ഗ്ലൈഫോസൈറ്റും ഗ്ലൈഫോസൈറ്റ് അടങ്ങിയ കളനാശിനികൾ കേരളത്തിൽ സ്ഥിരമായി നിരോധനം ഏർപ്പെടുത്തണമെന്ന് കേന്ദ്ര സർക്കാരിനോട് ആവശ്യപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

ജൈവ കാർഷിക നയം സംസ്ഥാനത്ത് പൂർണ്ണമായി നടപ്പാക്കുന്നതിന്റെ ആദ്യ പടിയായി വിഷാംശം കൂടിയ കടും ചുവപ്പും മഞ്ഞയും ലേബലുകളില്ലുള്ള കീടനാശിനികളുടെ വിതരണവും ഉപയോഗവും, കീടനാശിനികളുടെ ഉപയോഗത്താൽ കടുത്ത ആരോഗ്യ പ്രശ്നങ്ങൾ സൃഷ്ടിച്ച കാസർഗോഡ് ജില്ലയിൽ നിരോധിക്കുകയുണ്ടായി. തുടർന്ന് ജൈവ കൃഷി നയം പ്രാവർത്തികമാക്കുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി വിഷവീര്യം കൂടിയതും മനുഷ്യ ജീവനുപാതകമായ 9 കീടനാശിനികളും മൂന്ന് കമിൾ നാശിനികളും കേരളത്തിൽ സമ്പൂർണ്ണമായി നിരോധിച്ചു. അതോടൊപ്പം മഞ്ഞ ലേബലോടു കൂടിയ നാല് കീടനാശിനികളുടെ വിൽപനയും ഉപയോഗവും അത്യാവശ്യ ഘട്ടങ്ങളിൽ കൃഷി ഓഫീസറുടെ കുറിപ്പിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ മാത്രമായി പരിമിതപ്പെടുത്തി. പത്തനംതിട്ട ജില്ലയിലെ പെരിങ്ങരയിലെ രണ്ട് കർഷക തൊഴിലാളികളുടെ ജീവൻ നഷ്ടപ്പെട്ട സാഹചര്യം കണക്കിലെടുത്ത് 'വിരാട്' എന്ന കീടനാശിനി

യുടെ വിൽപ്പനയും ഉപയോഗവും തടയുന്നതിന് സംസ്ഥാനത്തിനകത്ത് വിൽപ്പന നടത്തുന്നതിന് നൽകിയിട്ടുള്ള ലൈസൻസുകൾ 28/05/2019 മുതൽ റദ്ദ് ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

(ബി) പൊതുവേ പ്രതിസന്ധി നേരിടുന്ന കാർഷികമേഖലയിൽ ഹ്രസ്വകാല സാമ്പത്തികലാഭത്തിനായി കർഷകർ ജൈവേതര കൃഷി പരിപാലനമുറകൾ അവലംബിക്കാൻ നിർബന്ധിതരാകുന്നത് ഒഴിവാക്കാൻ ജൈവകാർഷികകോലുന്നങ്ങൾക്ക് ന്യായവിലയും കയറ്റുമതി ഉൾപ്പെടെ പര്യാപ്തമായ വിപണനമാർഗ്ഗവും ഏർപ്പെടുത്താൻ സാധിക്കുമോയെന്നറിയിക്കുമോ:

(ബി) ഹ്രസ്വകാല സാമ്പത്തിക ലാഭത്തിനായി കർഷകർ ജൈവേതര കൃഷി പരിപാലന മുറകൾ അവലംബിക്കുന്നത് ഒഴിവാക്കുവാനും ജൈവ കാർഷികകോലുന്നങ്ങൾക്ക് ന്യായവില ഉറപ്പാക്കുവാനും പര്യാപ്തമായ വിപണനമാർഗ്ഗങ്ങൾക്കുള്ള സൗകര്യങ്ങൾ കാർഷിക വികസന കർഷക ക്ഷേമ വകുപ്പ് വിവിധ പദ്ധതികൾ മുഖേന നടപ്പിലാക്കി വരുന്നുണ്ട്. വിപണി വികസന പദ്ധതി പ്രകാരം 454 എക്കോഷോപ്പുകൾ ജൈവോല്പന്നങ്ങളുടെ വിപണനത്തിനായി പ്രവർത്തിച്ച് വരുന്നുണ്ട്. സർക്കാർ ഏജൻസിയായ വി.എഫ്.പി.സി.കെ പാർട്ടിസിപ്പേറ്ററി ഗ്യാരന്റി സിസ്റ്റം അനുസരിച്ചുള്ള ജൈവപച്ചക്കറിയുത്പാദനം നടപ്പിലാക്കി വരുന്നുണ്ട്. ഇത്തരം ഉല്പന്നങ്ങൾക്ക് ഉയർന്ന മൂല്യം ലഭിക്കുന്ന തരത്തിൽ വിപണന ശൃംഖല വികസിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ വി.എഫ്.പി.സി.കെ സ്വീകരിച്ച് വരുന്നു.

ജൈവ കാർഷികകോലുന്നങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെയുള്ള കാർഷികകോലുന്നങ്ങളുടെ കയറ്റുമതിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ദേശീയതലത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന ഏജൻസി അപെഡയുടെ (അഗ്രിക്കൾച്ചറൽ ആൻഡ് പ്രൊസസ്സ് ഫുഡ് പ്രോഡക്ട്സ് എക്സ് പോർട്ട് ഡവലപ്മെന്റ് അതോറിറ്റി - APEDA) നിർദ്ദേശങ്ങൾക്ക് അനുസൃതമായി കേരളത്തിന്റേതായ കാർഷിക കയറ്റുമതി നയം 17/05/2019-ൽ അംഗീകരിച്ച് ഉത്തരവായിട്ടുണ്ട്. കാർഷിക കയറ്റുമതി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് വി.എഫ്.പി.സി.കെ യെ നോഡൽ ഏജൻസി യായി തിരഞ്ഞെടുത്തിട്ടുണ്ട്. കേരളത്തിന്റെ കാർഷിക കയറ്റുമതി നയം നിർവ്വഹണ ഘട്ടത്തിൽ എത്തുമ്പോൾ ജൈവ കാർഷിക കോലുന്നങ്ങൾക്ക് ഏറ്റവും നല്ല വില ലഭിക്കുന്ന സാഹചര്യം ഉണ്ടാകുമെന്ന് കരുതുന്നു.

(സി) ഉപഭോക്താക്കൾ
വഞ്ചിതരാകാതിരിക്കാനായി
ജൈവകാർഷികോല്പന്നങ്ങൾക്ക്
സർട്ടിഫിക്കേഷനും ബ്രാൻഡിംഗും
ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടോ; ജൈവ
സർട്ടിഫിക്കേഷൻ
നൽകുന്നതിനുള്ള മാനദണ്ഡം
എന്താണെന്ന് വ്യക്തമാക്കുമോ?

(സി) ഉണ്ട്. ഉത്തമ കൃഷി മുറകൾ പാലിച്ച് കൊണ്ട്
കർഷകർ ഉൽപാദിപ്പിക്കുന്ന ജൈവ
കാർഷികോല്പന്നങ്ങൾക്ക്
GAP സർട്ടിഫിക്കേഷനും " കേരള ഓർഗാനിക് "
ബ്രാൻഡിംഗും ഏർപ്പെടുത്തി വിപണനം ചെയ്ത്
വരുന്നുണ്ട്.

ജൈവകൃഷിയും ഉത്തമ കൃഷി മുറകളും
പദ്ധതി പ്രകാരം ജൈവ ക്ലസ്റ്ററിലെ കർഷകർക്ക്
ജൈവ സർട്ടിഫിക്കേഷൻ നൽകുന്നതിനുള്ള
മാനദണ്ഡങ്ങൾ അനുബന്ധമായി ചേർത്തിട്ടുണ്ട്.

Sreedathun

സെക്ഷൻ ഓഫീസർ

☞

അനുബന്ധം

I വിത്ത്/നടീൽ വസ്തുക്കൾ

1. കൃഷി ചെയ്യുന്ന പ്രദേശത്തേയ്ക്ക് അനുയോജ്യമായ വിള,വിത്തിനങ്ങൾ മാത്രം തിരഞ്ഞെടുക്കുക.
2. കീടരോഗ പ്രതിരോധശേഷിയുള്ള വിത്തിനങ്ങൾ കൃഷി ചെയ്യുക.
3. ജനിതക മാറ്റം വരുത്തിയ വിത്തുകൾ ഉപയോഗിക്കരുത്.
4. വിത്തുകൾവാങ്ങിയ ബില്ലുകളും മറ്റ് രേഖകളും സൂക്ഷിക്കുക.

II ഉല്പന്നങ്ങളുടെ ഉറവിടം കണ്ടെത്തൽ

- 1.സാക്ഷ്യപത്രം ലഭിച്ച ഉല്പന്നങ്ങളുടെ വിളവെടുപ്പ്, വില്പന എന്നിവയുടെ റിക്കാർഡ് സൂക്ഷിക്കുക.
- 2.വ്യക്തമായ ലേബലോടുകൂടി ഉല്പന്നങ്ങൾ വാഹനത്തിൽ കയറ്റി കൊണ്ടുപോകണം.
- 3.ഓരോ ഉല്പന്നങ്ങളുടെയും വരവ്, വില്പന ബാലൻസ് എന്നിവ സംബന്ധിച്ച് രജിസ്റ്റർ സൂക്ഷിക്കുക.

III മണ്ണ് പരിപാലനം

1. മണ്ണൊലിപ്പ് നിവാരണ മാർഗ്ഗങ്ങൾ സ്വീകരിക്കുക. മണ്ണൊലിപ്പ് കൂടുതലുള്ള സ്ഥലങ്ങളിൽ രാമച്ചം നടേണ്ടതാണ്.
2. മണ്ണിന്റെ ഫലഭൂഷി ഘടന എന്നിവ നിലനിർത്തുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ സ്വീകരിക്കുക.
3. ചെരിവുള്ള സ്ഥലങ്ങളിൽ കോണ്ടൂർ ലൈനിൽ നടേണ്ടതാണ്. മണ്ണ് -ജല സംരക്ഷണത്തിനായി കോണ്ടൂർ ബണ്ടുകൾ നിർമ്മിക്കേണ്ടതാണ്.

IV വളപ്രയോഗം

1. മണ്ണ് പരിശോധനയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ മാത്രം വളപ്രയോഗം നടത്തുക.
2. കാർഷിക സർവ്വകലാശാലയുടെ ശുപാർശ പ്രകാരമുള്ള വളങ്ങൾ തിരഞ്ഞെടുത്ത് നിശ്ചിത അളവിൽ ഉപയോഗിക്കുക.
3. വളങ്ങളുടെ സ്റ്റോക്ക് സംബന്ധിച്ച റിക്കാർഡുകൾ കൃത്യമായി എഴുതി സൂക്ഷിക്കുക.(വാങ്ങിയ തുക, ഉപയോഗിച്ച തുക, സ്റ്റോക്ക് ബാലൻസ്)
4. വളങ്ങൾ സുരക്ഷിതമായി സൂക്ഷിക്കണം. ശരിയായ വെന്റിലേഷൻ ഉണ്ടായിരിക്കണം. ഇവിടെ കട്ടികളുടെ സാമീപ്യം ഉണ്ടാകാൻ പാടില്ല.
5. ലായനി രൂപത്തിൽ ഇലക്കറികളിൽ വളപ്രയോഗം നടത്തുമ്പോൾ ഇലകളിൽ അവശിഷ്ടമുണ്ടാകാൻ പാടില്ല.
6. എല്ലാ രാസ/ജൈവവളങ്ങളുടെ ഉപയോഗം സംബന്ധിച്ച് താഴെ പറയുന്ന വിവരങ്ങൾ എഴുതി സൂക്ഷിക്കണം.

- വളപ്രയോഗം നടത്തിയ തീയതി
- ഉപയോഗിച്ച അളവ്
- ഫീൽഡ് നമ്പർ
- വളപ്രയോഗത്തിന്റെ രീതി
- വളത്തിന്റെ തരം, ബ്രാൻഡ്, രാസഘടന

V വിളസംരക്ഷണ ഉപാധികൾ

1. സമഗ്ര കീടരോഗ നിയന്ത്രണ മാർഗ്ഗങ്ങൾ പരമാവധി അവലംബിക്കണം. അതിനുശേഷം മാത്രം ഏറ്റവും കുറഞ്ഞ അളവിൽ രാസവസ്തുക്കൾ ഉപയോഗിക്കാം
2. കാർഷിക സർവ്വകലാശാല, ഗവേഷണ സ്ഥാപനങ്ങൾ, കൃഷി വകുപ്പ് എന്നിവരുടെ ശുപാർശ പ്രകാരം മാത്രം വിള സംരക്ഷണ ഉപാധികൾ തിരഞ്ഞെടുക്കുക.

3.വിള സംരക്ഷണ ഉപാധികളുടെ ഉപയോഗം സംബന്ധിച്ച് താഴെ പറയുന്ന വിവരങ്ങൾ റിക്കാർഡ് ചെയ്യണം.

- വിളവെടുപ്പിനു മുൻപുള്ള ഇടവേള
- രാസവസ്തു ഉപയോഗിച്ച തീയതി
- കെമിക്കലിന്റെ പേര്, രാസഘടന
- ഉപയോഗിച്ച അളവ്
- ഫീൽഡ് നമ്പർ
- ഉപയോഗ ക്രമം, ഏത് ഉപകരണം ഉപയോഗിച്ചു.

4. കേന്ദ്ര/സംസ്ഥാന സർക്കാർ നിരോധിച്ച സസ്യസംരക്ഷണ മരുന്നുകൾ ഉപയോഗിക്കുവാൻ പാടില്ല.

5. കെമിക്കലുകൾ ഉപയോഗിച്ചതിനു ശേഷമുള്ള വിളവെടുപ്പിന് നിശ്ചിത ഇടവേള കൃത്യമായി പാലിക്കണം.

6. സസ്യസംരക്ഷണ രാസപദാർത്ഥങ്ങൾ ജലാശയങ്ങളുടെയോ ജലസ്രോതസ്സുകളുടെയോ സമീപത്ത് ഉപയോഗിക്കുവാൻ പാടില്ല. സമീപത്തെ കൃഷിയിടത്തിൽ നിന്നുള്ള വിഷബാധ തടയുന്നതിന് ഗുണഭോക്താവിന്റെ കൃഷിയിടത്തിന് ചുറ്റും സംരക്ഷണ മാർഗ്ഗം (ബഫർ സോൺ) ഏർപ്പെടുത്തണം.

7. കടിവെള്ള സ്രോതസ്സുകളുടെയും ജലാശയങ്ങളുടെയും അകലെ മാത്രമേ മരുന്ന്തളിക്കുന്നതിനുള്ള ലായനി തയ്യാറാക്കാൻ പാടുള്ളൂ.

8. രാസവസ്തുക്കൾ ഉപയോഗിക്കുന്നതിനെ സംബന്ധിച്ച മുന്നറിയിപ്പ് വ്യക്തമായി പ്രദർശിപ്പിക്കുക.

9. ശരിയായ വായുസഞ്ചാരമുള്ള മുറികളിൽ സുരക്ഷിതമായി മാത്രം രാസവസ്തുക്കൾ സൂക്ഷിക്കുക. ഇവിടെ കട്ടികളുടെ സാമീപ്യം പാടില്ല.

10. അപകടകാരിയായ രാസവസ്തുക്കൾ സൂക്ഷിക്കുന്നതിനെ സംബന്ധിച്ച നോട്ടീസ് പ്രദർശിപ്പിക്കേണ്ടതും സ്വീകരിക്കേണ്ട സുരക്ഷ മാർഗ്ഗങ്ങൾ സംബന്ധിച്ച അറിയിപ്പ് നൽകേണ്ടതാണ്.

11. ഒഴിഞ്ഞ കീടനാശിനി പാത്രങ്ങളിൽ അതേ രാസവസ്തു മാത്രമേ വീണ്ടും നിറക്കാവൂ അതിൽ വെള്ളം, ഭക്ഷണ പദാർത്ഥങ്ങൾ, കാർഷിക ഉല്പന്നങ്ങൾ എന്നിവ ശേഖരിക്കുവാൻ പാടില്ല.

12. രാസവസ്തുക്കളുടെ ഒഴിഞ്ഞ പാത്രങ്ങൾ നശിപ്പിക്കുന്നതിന് പ്രത്യേക സംവിധാനം ഏർപ്പെടുത്തണം.

13. അടിയന്തിര സാഹചര്യങ്ങൾ നേരിടുന്നതിന് ആവശ്യമായ മുൻകരുതലുകളും സുരക്ഷാ ക്രമീകരണങ്ങളും സസ്യ സംരക്ഷണ രാസവസ്തുക്കളുടെസ്റ്റോറിന് സമീപം സജ്ജീകരിക്കണം

14. കാലാവധി കഴിഞ്ഞ സസ്യ സംരക്ഷണ വസ്തുക്കൾ ഭദ്രമായി സൂക്ഷിക്കുകയും സുരക്ഷിതമായി നശിപ്പിക്കുകയും വേണം.

15. വിഷബാധയേറ്റാൽ സ്വീകരിക്കേണ്ട പ്രഥമ ശുശ്രൂഷ സംബന്ധിച്ച വിവരങ്ങൾ ലഭ്യമായിരിക്കണം.

VI ജലപരിപാലനം

1. ജലത്തിന്റെ ദുർവിനിയോഗം, പാഴാക്കൽ എന്നിവ ഒഴിവാക്കേണ്ടതിന് അനുയോജ്യമായ ജലസേചന രീതി അവലംബിക്കണം.

2. മലിനജലം ജലസേചനത്തിന് ഉപയോഗിക്കാൻ പാടില്ല.

3. മഴവെള്ള സംഭരണികളും സ്റ്റോറേജ് ടാങ്കുകളും നിർമ്മിക്കണം.

VII പാക്കിംഗ്, ലേബലിംഗ്, ട്രാൻസ്പോർട്ട്.

1. പാക്കിംഗും ലേബലിംഗും വൃത്തിയായ സാഹചര്യത്തിൽ നടത്തേണ്ടതാണ്.

2. സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തിയ ഉല്പന്നങ്ങളുടെ തനിമ, ഉറവിടം എന്നിവ പാക്കിംഗിലും ട്രാൻസ്പോർട്ടേഷനിലും നിലനിർത്തണം.

3. സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തിയ ഉല്പന്നങ്ങൾ സാധാരണ ഉല്പന്നങ്ങളിൽ നിന്നും മാറ്റി ലേബൽ ചെയ്ത് പ്രത്യേകമായി ട്രാൻസ്പോർട്ട് ചെയ്യേണ്ടതാണ്.

4. പാക്കിംഗ് സാമഗ്രികളോടൊപ്പം ഇന്ധനം, സസ്യസംരക്ഷണ സാമഗ്രികൾ, രാസവളം, ലൂബ്രിക്കൻസ്, മറ്റു രാസവസ്തുക്കൾ എന്നിവ സൂക്ഷിക്കാൻ പാടില്ല.

5. വൃത്തിയാക്കിയ വാഹനങ്ങളിൽ മാത്രമേ ഉല്പന്നങ്ങൾ കൊണ്ടുപോകാവൂ.
6. പാഴ്-വസ്തുക്കളും ഗുണനിലവാരം കുറഞ്ഞ ഉല്പന്നങ്ങളും പാക്കിംഗ് സ്ഥലത്തുനിന്നും മാറ്റി പ്രത്യേകം സൂക്ഷിക്കണം.
7. പാക്കിംഗ് സാമഗ്രികൾ വൃത്തിയും, വെടിപ്പും ഉള്ളതായിരിക്കണം. അവ വൃത്തിയാക്കി സൂക്ഷിക്കണം.

VIII മാലിന്യ നിർമ്മാർജ്ജനം

1. ഫാമിലുണ്ടാകുന്ന മാലിന്യങ്ങൾ നീക്കം ചെയ്യുന്നതിന് സമഗ്രമായ മാലിന്യനിർമ്മാർജ്ജന മാർഗ്ഗങ്ങൾ സ്വീകരിക്കണം.
2. കാർഷിക വിളകളുടെ അവശിഷ്ടങ്ങൾ കമ്പോസ്റ്റ് ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്നതിനായി ഉപയോഗിക്കണം.
3. മാലിന്യങ്ങൾ തുറസ്സായ സ്ഥലത്ത് നിക്ഷേപിക്കുകയോ കത്തിക്കുകയോ ചെയ്യരുത്.
4. അന്തരീക്ഷ മലിനീകരണം ഒഴിവാക്കി മനുഷ്യരുടെ ആരോഗ്യത്തെ ഹാനികരമായി ബാധിക്കാത്ത രീതിയിൽ മാലിന്യം കൈകാര്യം ചെയ്യേണ്ടതാണ്.
5. പ്ലാസ്റ്റിക്, പി.വി.സി., മറ്റുവസ്തുക്കൾ എന്നിവ ഫാമിൽ കത്തിക്കാൻ പാടില്ല.
6. ഫാം വൃത്തിയാക്കി സൂക്ഷിക്കണം. മാലിന്യവസ്തുക്കൾ പൂർണ്ണമായി ഒഴിവാക്കണം.

IX പരിശീലനം

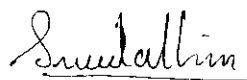
1. നല്ല കൃഷിരീതികൾ സംബന്ധിച്ച് കർഷകർക്ക് പരിശീലനം നൽകണം.
2. സസ്യസംരക്ഷണ ഉപകരണങ്ങളുടെയും കെമിക്കലിന്റെയും കാര്യക്ഷമമായ ഉപയോഗം സംബന്ധിച്ച് കർഷകർക്കും, തൊഴിലാളികൾക്കും പരിശീലനം നൽകണം.
3. സസ്യസംരക്ഷണനടപടികൾ സ്വീകരിക്കുമ്പോൾ അവലംബിക്കേണ്ട സുരക്ഷാമാർഗ്ഗങ്ങളെപ്പറ്റി കർഷകരും, തൊഴിലാളികളും ബോധവാൻമാരായിരിക്കണം. സുരക്ഷാ ഉപകരണം തൊഴിലാളികൾ ഉപയോഗിക്കുന്നു എന്ന് ഉറപ്പുവരുത്തേണ്ടതാണ്.
4. രാസവളങ്ങളുടെ ശരിയായ ഉപയോഗം സംബന്ധിച്ച പരിശീലനം കർഷകർക്കും തൊഴിലാളികൾക്കും നൽകണം.
5. ഫാം ഉല്പന്നങ്ങളുടെ സ്റ്റോറേജ്, ഗ്രെയിഡിംഗ്, സംസ്കരണം എന്നിവയെ സംബന്ധിച്ച് തൊഴിലാളികൾക്ക് പരിശീലനം നൽകണം.
6. ഫാം മാനേജ്മെന്റിന്റെ വൈദഗ്ധ്യം കർഷകരും തൊഴിലാളികളും നേടിയിരിക്കണം.
7. പരിശീലനം നേടിയതിന്റെ രേഖകൾ കൃത്യമായി സൂക്ഷിക്കണം.

X പരിസ്ഥിതി സംരക്ഷണം

1. ഫാമിലെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ പരിസ്ഥിതിയ്ക്ക് കോട്ടം വരുത്തുകയോ അന്തരീക്ഷ മലിനീകരണത്തിന് ഇടയാക്കുകയോ ചെയ്യരുത്.
2. ഫാമിലേയ്ക്ക് ഖരമാലിന്യങ്ങളോ, മലിന ജലമോ കൊണ്ടുവരുരുത്.

XI ആരോഗ്യം, സുരക്ഷ

1. രാസവസ്തുക്കൾ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നവർക്ക് വിദഗ്ധ പരിശീലനം നൽകണം.
2. ഫാമിൽ ശുദ്ധിയായ കുടിവെള്ളം ലഭ്യമായിരിക്കണം.
3. മതിയായ സാമഗ്രികളോടുകൂടി, പ്രഥമ ശുശ്രൂഷാ കിറ്റ് ഫാമിൽ ഉണ്ടായിരിക്കണം.
4. സസ്യസംരക്ഷണ കെമിക്കലുകൾ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്ന സമയത്ത് പ്രത്യേക കോട്ട് ധരിക്കേണ്ടതും സസ്യസംരക്ഷണ ഉപകരണങ്ങളുടെ കാര്യക്ഷമത ഉറപ്പുവരുത്തേണ്ടതുമാണ്.

 സെക്ഷൻ ഓഫീസർ
